

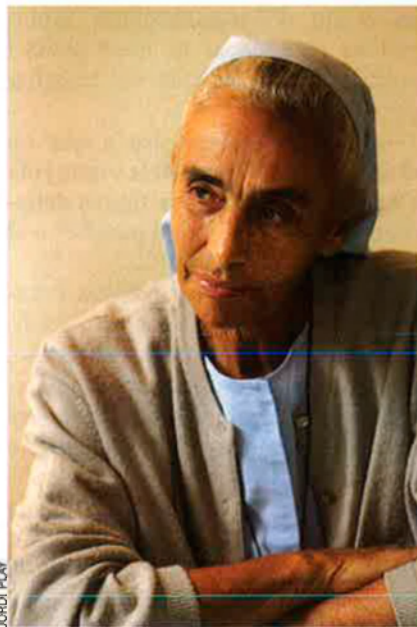
La germana Maria Dolors Masdéu fa quaranta anys que viu amb una comunitat de pigmeus del Camerun. La seva tasca a favor d'aquesta ètnia marginada i desfavorida li ha valgut el premi Josep Parera 2007.

“No podem permetre que a l'Àfrica hi hagi gent vivint en males condicions”

Des del 1952 la congregació de les germanes de Jesús del pare Charles de Foucauld té instal·lada una missió al sud-oest del Camerun, on comparteixen la vida amb els bagyeli, un dels tres principals grups de pigmeus que viuen en aquest país africà. Les germanes d'aquesta congregació segueixen les passes del seu fundador, Charles de Foucauld, que va fer una tasca evangelitzadora important a l'Àfrica, sobretot a la regió del Sàhara, a començament del segle XX. Maria Dolors Masdéu (Castellterçol, Vallès Oriental, 1943) hi va arribar el 1969 i d'aleshores ençà ha mirat d'apaivagar el patiment dels membres d'una cultura mil·lenària que s'enfronta a l'amenaça del progrés que imposa el món global. La germana Masdéu explica la seva experiència amb els bagyeli; una tasca que l'Obra Social de Caixa Penedès ha cregut mereixedora del premi que atorga anualment en reconeixement a persones i organitzacions que es destaquen per la dedicació a tasques solidàries i humanitàries.

—Germana, el jurat del premi Josep Parera ha destacat la tasca discreta i humil que heu portat a terme a la comunitat de pigmeus bagyeli durant gairebé quaranta anys. En què ha consistit aquesta tasca?

—D'ençà que la congregació va arribar al Camerun l'any 1952, hi promou

una relació d'amistat amb els bagyeli. En aquells anys els pigmeus estaven molt més marginats que no avui dia; ni tan sols els consideraven persones. La nostra tasca és, sobretot, estimar-los i respectar-los, perquè se sentin persones i fills de Déu.

—Com es concreta la vostra feina?

—Nosaltres no fem tasques socials; la nostra relació amb els bagyeli és de tu a tu, una relació d'amistat. Des de fa uns quants anys, els bagyeli tenien unes necessitats que ells sols no podien resoldre i per això ens van demanar ajut.

—Quines són aquestes necessitats?

—La primera és la salut, ja que són un poble que sempre ha viscut a la selva; un lloc que coneixen bé, com també els recursos que conté. Ells saben com guarir-se les malalties amb productes que troben a la selva. Passa que des de fa uns anys el contacte amb més poblacions els ha portat malalties que abans no tenien.

—Malauradament, aquí se'n sap ben poc, dels bagyeli. Segur que considereu que són una gent petita d'estatura però gran d'humanitat...

—I tant! Es un poble molt alegre, una gent molt simpàtica. No tenen gairebé res, però sempre estan disposats a compartir el poc que tenen. Tenen molta vida familiar i fan sempre les coses conjuntament. Els homes ajuden a les tasques de la casa i entre tots ho fan tot.

—També han estat un poble que ha patit molt. Els bantus, una ètnia veïna, els utilitzava com a esclaus. Això encara passa?

—Va canviant. L'escola és el primer esglaió per avançar. L'educació és el fre a l'esclavatge perquè els ha permès d'obrir els ulls. Algunes altres tribus els deien que no eren persones, sinó animals. En aquest sentit, els hem ajudat a recuperar la dignitat. S'han posat drets i ara estan molt contents de ser pigmeus i camerunesos.

—De fet, els bagyeli són una gent que viu el dia a dia, sense pensar en l'endemà...

—Sí. La selva és com la mare que els nodreix i d'on treuen les coses que necessiten per a sobreviure. Així i tot, la carn sí que la fumen per conservar-la. Des de fa uns quants anys, però, hi ha moltes empreses que han vingut a tallar arbres i això provoca una desforestació que destrueix l'hàbitat dels bagyeli. A més, el soroll de les màquines fa que els animals que cacen se'n vagin. La riquesa de la selva s'ha anat empobrint.

—I per això, tot i que originàriament eren caçadors-recol·lectors, darrerament han hagut de fer-se més sedentaris, oi?

—Ells viuen encara de la selva, però a poc a poc van adoptant uns altres costums. Els joves ja no cacen amb ballesta com feien els seus avis; ara tenen escopetes. En aquest sentit, la seva vida va canviant, positivament.

Ara s'han posat a cultivar la terra i això és bo. Alguns han pogut anar a escola. Ara són més autosuficients. Però molts no poden anar als hospitals ni pagar-se les medecines.

—**Un altre problema que han patit els bagyeli és la construcció d'un gran oleoducte que prové del Txad. Quines conseqüències ha tingut, això?**

—L'oleoducte ja és en funcionament. Per a construir-lo es va destruir molta selva. Va causar un gran rebombori i va afectar molta gent de tot el Camerun. La presència de molts campaments on hi havia els treballadors de la construcció de l'oleoducte va motivar l'arribada de molta prostitució i de la sida. Ara, el problema és que ja hi ha hagut alguna fuga a l'oleoducte i això significa un perill de contaminació.

—**Les empreses que van a l'Àfrica a buscar recursos naturals no deuen ser, perdoneu-me l'expressió, germanetes de la caritat, precisament...**

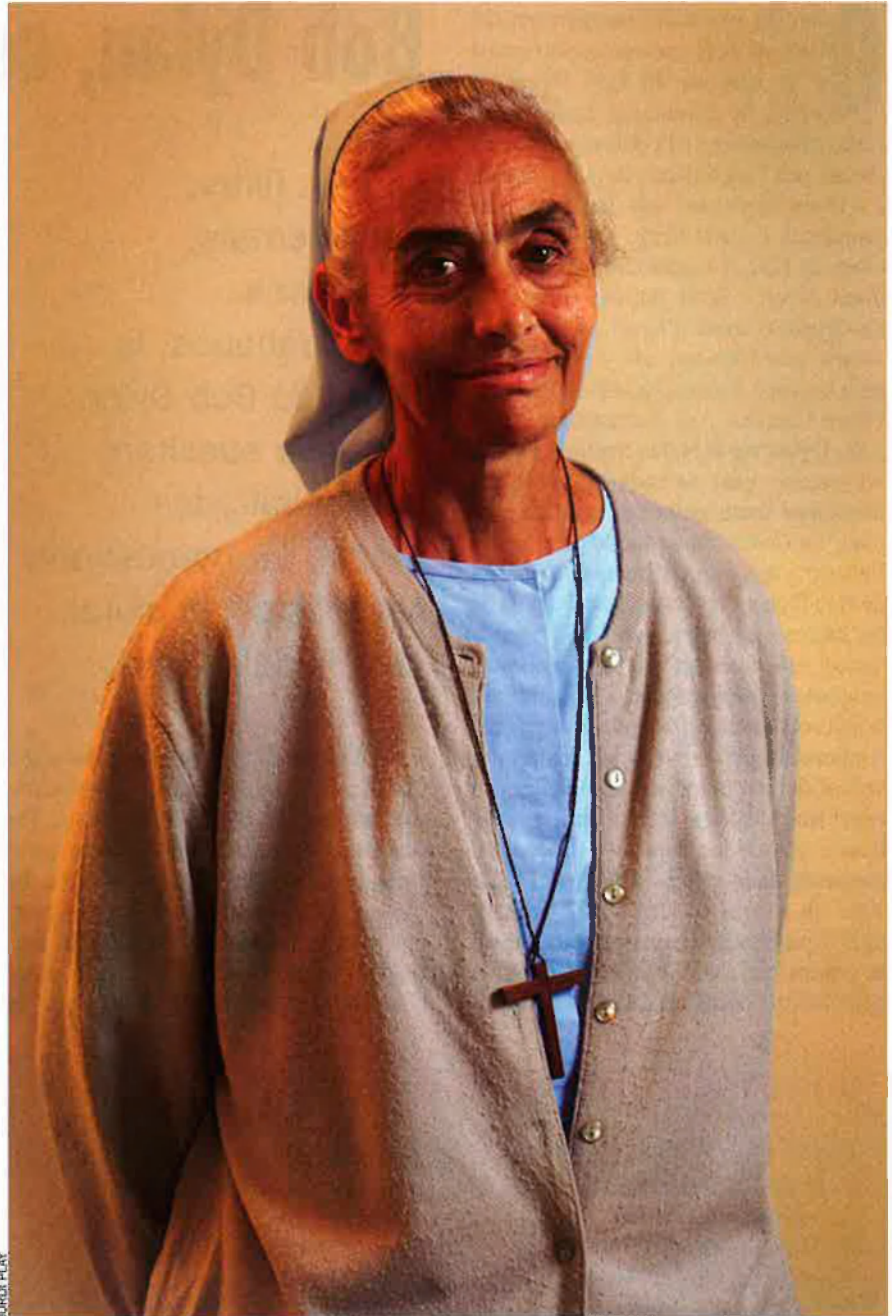
—Les empreses busquen el seu interès. Abans les empreses s'emportaven els arbres sencers cap a Europa, però des de fa uns anys hi ha una llei que prohibeix que marxin sencers. Això ha fet que moltes serradores s'instal·lessin al Camerun i donessin feina a gent del país. Però penso que això no compensa el fet que s'hi destrueixi la selva. La destrucció del planeta també es veu al Camerun. El clima també hi canvia i hi ha variacions del cicle de la pluja.

—**A la zona on viuen els bagyeli es parlen nombroses llengües; això porta conflictes?**

—A vegades és un problema. Però els bagyeli han estat un poble que s'ha mogut molt i han après a parlar bé les tres principals llengües que hi ha a la zona. Encara que s'hi parlin llengües diferents, la gent s'entén. A més, a l'escola també aprenen el francès.

—**És positiu que els nens bagyeli rebien educació basada en el model europeu? És a dir, no seria millor deixar que fessin la seva pròpia vida d'acord amb la seva cultura?**

—Això és una cosa que defensen alguns antropòlegs. El que puc dir en el meu cas és que no els hem imposat res; ells van venir a nosaltres i ens van demanar que els ajudéssim a educar-se. Els hauríem pogut dir que es quedessin a la selva i s'eduquessin en els seus cos-

JORDI FLAY

tums. Però si mirem els nostres avantpassats, que vivien en coves, no podem permetre que a l'Àfrica la gent visqui en unes condicions de vida dolentes. L'escola, de fet, els permet de conèixer amb alumnes d'unes altres tribus i això és molt positiu. Fa que hi hagi un canvi de mentalitat dels altres vers els bagyeli i que els vegin com a iguals.

—**Vós que heu viscut amb discreció tots aquests anys al Camerun, com veieu el paper de les ONG a l'Àfrica, sobretot arran del cas dels nens del Txad que es va posar d'actualitat fa unes quantes setmanes?**

—No en puc donar una resposta general. Les quatre o cinc ONG que he pogut veure treballar han vingut amb molts diners i amb moltes ganes de canviar les coses molt de pressa. Un poble mil·lenari no el pots canviar amb diners en quatre dies. La mundialització arriba i no es pot aturar, però algunes ONG van a l'Àfrica pensant que amb diners ho arreglaran tot. El problema és que moltes vegades els diners es perden en algunes altres butxaques i d'això els bagyeli en són conscients.

Xevi Camprubí